

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

Кафедра бухгалтерського обліку та аудиту

Допущено до захисту
Завідувач кафедри
д.е.н., проф. Лоханова Н.О.

“ ____ ” _____ 20__ р.

ВИПУСКНА РОБОТА
на здобуття освітнього ступеня бакалавра
зі спеціальності 6.030509 «Облік і аудит»

за темою:

Облік та аудит товарів на підприємствах оптової торгівлі
(на прикладі ТОВ «ТД-НК Енергомаш»)

Виконавець

студентка обліково-економічного факультету
Порицька Марія Миколаївна
(прізвище, ім'я, по батькові) /підпис/

Науковий керівник

К.е.н., доцент
(науковий ступінь, вчене звання)
Москалюк Ганна Олександрівна
(прізвище, ім'я, по батькові) /підпис/

Одеса 2016

ЗМІСТ

	стор.
ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ 1 ТЕОРЕТИЧНІ ТА ПРАКТИЧНІ АСПЕКТИ ОБЛІКУ ТОВАРІВ.....	6
1.1. Поняття товарів, їх оцінка та класифікація. Документальне оформлення руху товарів.....	6
1.2. Облік товарних операцій в торгівлі, у т.ч. бартерних операцій.....	12
1.3. Особливості фінансової та податкової звітності торговельного підприємства.....	19
1.4. Дискусійні питання обліку діяльності підприємств оптової торгівлі.....	23
РОЗДІЛ 2 АНАЛІЗ ТОВАРНИХ ОПЕРАЦІЙ НА ПІДПРИЄМСТВІ ОПТОВОЇ ТОРГІВЛІ.....	26
2.1. Загальна характеристика та аналіз основних показників діяльності досліджуваного підприємства.....	26
2.2. Аналіз показників рентабельності продажу та рентабельності основної операційної діяльності підприємства.....	30
2.3. Аналіз виконання плану оптового товарообороту.....	33
РОЗДІЛ 3 ОСОБЛИВОСТІ АУДИТУ НА ПІДПРИЄМСТВАХ ОПТОВОЇ ТОРГІВЛІ.....	35
3.1. Мета, завдання та джерела аудиторської перевірки товарів.....	35
3.2. Організація аудиту товарів на підприємствах оптової торгівлі.....	39
3.3. Пропозиції та рекомендації з подальшого вдосконалення обліку та внутрішнього контролю товарів на ТОВ «ТД-НК Енергомаш».....	44
ВИСНОВКИ.....	49
Список використаних джерел.....	54
Додатки	

ВСТУП

Бухгалтерський облік товарів та їх реалізації є основною ділянкою бухгалтерського обліку торговельного підприємства, яка забезпечує визначення і контроль за точністю та об'єктивністю основного показника діяльності підприємства – обсягу товарообороту торгівлі як джерела покриття витрат обігу та створення прибутку підприємства. Облік реалізації товарів безпосередньо пов'язаний з правильним визначенням, обліком та сплатою до бюджету податку на додану вартість.

Актуальність випускної роботи полягає в тому, що торговельна діяльність, як будь-який вид діяльності в ринковій економіці, передбачає отримання прибутку. У торговельних організаціях отримання прибутку залежить від асортименту товарів, при продажу яких формується дохід, зменшуваний на собівартість реалізованих товарів. Можливість отримання максимального прибутку забезпечується ефективністю управління товарними ресурсами. В умовах жорсткої конкуренції ринку торгіві організації повинні вміло керувати товарними ресурсами, аргументувати обґрунтованість управлінських рішень, що можливо тільки на основі інформації, що формується в бухгалтерському обліку. Ефективність управління товарними ресурсами може бути досягнута за допомогою створення та успішного функціонування різних форм і методів бухгалтерського обліку і внутрішнього контролю фактів господарського життя руху товарів.

Метою роботи є комплексне дослідження теоретичних і практичних аспектів обліку та аудиту руху товарів в оптовій торгівлі в сучасних економічних умовах господарювання підприємств.

Основними завданнями випускної роботи є:

- Дослідити теоретичні аспекти обліку товарів, зокрема їх сутність, оцінку та класифікацію;
- Розглянути загальні принципи організації обліку товарів на підприємстві оптової торгівлі на прикладі ТОВ «ТД-НК Енергмаш»;

- Розглянути особливості фінансової та податкової звітності торговельного підприємства;
- Здійснити аналіз основних показників, рентабельності та оптового товарообороту досліджуваного підприємства;
- Розглянути організацію та особливості аудиторської перевірки товарів на підприємствах оптової торгівлі;
- Надати пропозиції та рекомендації з подальшого обліку товарів та внутрішнього контролю ТОВ «ТД-НК Енергомаш».

Об'єктом дослідження виступає система обліку, аналізу та аудиту руху товарів в оптовій торгівлі.

Предметом дослідження є сукупність теоретичних питань, загальних принципів, методичних і практичних аспектів, пов'язаних з формуванням і реалізацією ефективного обліку та аудиту руху товарів на підприємстві оптової торгівлі ТОВ «ТД-НК Енергомаш».

Методами для дослідження, які використовувалися при написанні данної випускної роботи стали:

- Індукція та дедукція (для визначення економічних принципів та методик обліку товарів).
- Порівняння та аналіз (для розрахунку економічних показників діяльності підприємства).
- Синтез (для узагальнення розрізнених аспектів методики обліку та аналізу товарообороту) тощо.

Теоретичною основою випускної роботи стали методологія та загальнонаукові принципи проведення комплексних досліджень. Використано концепції, положення та висновки, які містяться в наукових публікаціях вітчизняних та зарубіжних фахівців з проблем обліку, аналізу та аудиту руху товарів на торговельних підприємствах, а також нормативно-законодавчі акти, інструкції, національні положення (стандарти) бухгалтерського обліку, які стосуються питань організації бухгалтерського обліку і проведення аудиту руху товарів в оптовій торгівлі, проведення фінансового аналізу.

Основними джерелами отримання практичної інформації послужили дані бухгалтерської та податкової звітності, реєстри синтетичного та аналітичного обліку, накази, довідки інформаційно-аналітичні огляди, результати проведених практичних досліджень, результати аналізу і критичної оцінки обліку руху товарів в оптовій торгівлі на підприємстві ТОВ «ТД-НК Енергомаш».

ВИСНОВКИ

За результатами проведеного дослідження можна зробити такі загальні висновки.

Під час теоретичного вивчення сутності оптової торгівлі та товарів взагалі було становлено, що під товарами у широкому значенні розуміють матеріальну або нематеріальну власність, яка реалізується на ринку. Товаром можуть бути продукти як фізичної так і розумової праці, результати послуг, сама здатність до праці, земля та її надра – все, що має споживчу та продажну вартість і може обмінюватися на інший товар (гроші) власником цієї споживчої вартості.

У вузькому розумінні під товарами розуміють продукт праці, що призначений для обміну або продажу представників класичної школи економіки такі терміни, як товар, продукція, виріб, означають також результат виробничої діяльності.

Бухгалтерський облік і звітність в торгівлі здійснюються з дотриманням єдиних методологічних принципів, визначених Законом України «Про бухгалтерський облік і фінансову звітність в Україні», прийнятих Положень (стандартів) бухгалтерського обліку, національного Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій, законодавчих і нормативних актів з урахуванням специфіки діяльності торговельних підприємств.

Ключовим завданням підприємств торгівлі на сучасному етапі стає орієнтація на споживача. Це означає, що будь-яке управлінське рішення щодо того, за допомогою яких методів продажу здійснювати торговельну діяльність конкретному магазину, які методи активізації продажу при цьому застосовувати, види дисконтних карток вводити, за яких умов їх видавати і які знижки надавати власникам дисконтних карток, має базуватися на аналізі оперативної бухгалтерської інформації.

Дослідження системи обліку, внутрішнього контролю та аналізу товарів здійснювалось на практичних даних оптового підприємства ТОВ «ТД-НК

Енергомаш», яке функціонує в сфері поставок електродвигунів і насосного обладнання провідних виробників країн СНД і України.

Бухгалтерський облік на підприємстві ТОВ «ТД-НК Енергомаш» ведеться безупинно з дня реєстрації підприємства. Відповідальність за організацію бухгалтерського обліку і забезпечення фіксування фактів здійснення всіх господарських операцій у первинних документах, схоронність оброблених документів, реєстрів і звітності протягом установленого терміну, але не менш трьох років, несе керівник підприємства і головний бухгалтер.

Більшість сучасних підприємств застосовує різні методи оцінки реалізованих товарів, іноді навіть ті, що не дуже їм підходять, враховуючи мінливість стану цінової політики в країні. Тому досліджуване підприємство застосовує метод середньозваженої собівартості, який дозволяє одержати більш реальну оцінку активів в умовах постійних коливань цін на товари, врівноважити витрати на здійснення торговельної діяльності та ефективніше управляти вартісною формою руху товарів.

Аналіз основних показників діяльності ТОВ «ТД-НК Енергомаш» показав, що у звітному 2015 році в порівнянні з 2014-2013 роками діяльність досліджуваного підприємства дещо погіршилась. Так, вручка від реалізації товарів у 2015 році у порівнянні з 2014 зменшилась на 3,5 млн.грн., але у порівнянні з 2013 роком вона збільшилась на майже 1,6 млн.грн.

Негативним моментом стало те, що повна собівартість товарів зростала, починаючи з 2013 року, але у 2015 році, вона зменшилась на 3,1 млн грн. В наслідок цього ми можемо спостерігати зменшення прибутку від основної операційної діяльності у 2015 році в порівнянні з 2014 на 419 тис.грн та у 2015 році в порівнянні з 2013 на 4,7 тис.грн.

Спостерігається зменшення рентабельності витрат, цей показник характеризує ефективність поточних витрат підприємства, їхню окупність і величину прибутку, що припадає на одиницю витрат. Він зменшився з 10,06% у 2014 році, до 7,75% у поточному році і таким чином відбулося зменшення на 2,31%. За результатами проведеного аналізу підприємству рекомендовано:

– оптимізувати та зменшити операційні витрати шляхом використання найбільш дешевих та ефективних видів реклами, використання енергозберігаючих технологій при опаленні, освітленні, водопостачанні будівель адміністративного призначення;

– посилити контроль за зберіганням та випуском продукції у виробництво сировини та матеріалів з метою запобігання крадіжок, нераціонального використання та необґрунтованого випуску у виробничий процес.

Аналіз виконання плану та показників оптового товарообороту ТОВ «ТД-НК Енергомаш» показав, що у звітному році на склад підприємства надійшло товарів на майже 3,3 млн. грн. більше ніж у минулому році, а саме: 6,8 млн. грн. у минулому та 9,9 млн. грн. у звітному. Через такі зміни у 2015 звітному році на складі з'явилися нереалізовані товари на майже 5,9 млн.грн.

Негативним моментом також було те, що оптовий товарооборот у 2015 році в порівнянні з 2014 зменшився на 3,6 млн.грн.

Для забезпечення безперебійного постачання товарів покупцям та уникнення зниження товарообігу також можна надати ТОВ «ТД-НК Енергомаш» наступні рекомендації:

1. Систематично відслідковувати динаміку попиту на товари різного асортименту.

2. Контролювати динаміку реалізації товарів і розміщувати нове замовлення перш, ніж виникне погроза товарного дефіциту.

3. Мати певний страховий запас товарів з групи економічно значущих для організації, призначений для покриття можливого дефіциту товарів у разі підвищеного попиту, або при непередбаченому збільшенні терміну виконання замовлення постачальником.

В результаті складання Анкети середовища контролю підприємства (Додаток 20), вдалося визначити, що на підприємстві існує служба внутрішнього контролю, однак фактично не проводяться інвентаризації.

Контроль не здійснюється на всіх ділянках бухгалтерського обліку, арифметична перевірка правильності бухгалтерських засобів, документообороту та

звірка звітів перевіряється частково, тобто не в повному обсязі. Інвентаризація коштів у касі не проводиться.

Вдалося також встановити, що на ТОВ «ТД-НК Енергомаш» були випадки виявлення помилок у складанні господарських операцій, але вони були усунені. У зв'язку з цим, аудитору необхідно зіставити данні договорів та фактичну наявність товарів на складі, приділити значну увагу перевірці правильності складання та ведення документів, відомостей та реєстрів.

За результатами перевірки рекомендовано ТОВ «ТД-НК Енергомаш» проводити інвентаризацію з метою: перевірки правильності даних обліку та виявлення допущених помилок; перевірки установлення лишку (нестачі) товарів і коштів, шляхом зіставлення фактичної наявності з даними бухгалтерського обліку; виявлення залежалих або неходових товарів;

Необхідно звернути увагу на існування критеріїв, яких необхідно дотримуватись при організації системи внутрішнього контролю на ТОВ «ТД-НК Енергомаш»:

- надійності;
- відповідності розмірам і ступеню складності підприємства;
- регламентації внутрішнього контролю та її залежності від розроблених керівництвом нормативних актів;
- відповідальності суб'єктів внутрішнього контролю за інформаційну безпеку та захист інформації.

Така практика дасть змогу організувати дієву систему управлінського обліку та внутрішньої звітності на підприємстві, суттєво підвищити якісний рівень внутрішнього контролю.

Облік ТЗВ на ТОВ «ТД-НК Енергомаш» здійснюється у такі етапи:

1. Накопичення сум ТЗВ за місяць на окремому субрахунку рахунка обліку запасів.

2. Визначення (розподіл) суми ТЗВ, яка припадає на запаси, що вибули, і суми, що припадає на запаси, які залишилися на кінець місяця, – з урахуванням залишку ТЗВ на початок місяця.

3. Списання суми ТЗВ, що припадає на запаси, що вибули, на ті самі рахунки обліку, на які були списані відповідні запаси (за середнім відсотком ТЗВ).

4. Виведення залишку ТЗВ на кінець звітного місяця.

Отже, встановлено, що в цілому облік ТЗВ ведеться згідно законодавства і цілком задовольняє потреби бухгалтера.

Важливо зауважити, що на досліджуваному підприємстві не сформований наказ про облікову політику. У роботі запропоновано приклад Наказ про облікову політику з урахуванням специфіки діяльності ТОВ «ТД-НК Енергомаш». Затвердження розпорядчого документа про облікову політику надає змогу підприємству дотримуватись одного з головних принципів бухгалтерського обліку – послідовності.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Закон України «Про аудиторську діяльність в Україні» від 26.11.2015 № 835-VIII [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/3125-12>.
2. Закон України «Про бухгалтерський облік і фінансову звітність в Україні» № 50-51 від 14.10.2014 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/996-14>.
3. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» № 48 від 08.02.2014 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/z0336-13>.
4. План рахунків бухгалтерського обліку: Затверджений наказом Міністерства фінансів України № 1163 від 25.11.2014 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z0892-99>.
5. Податковий кодекс України від 02.12.2010 № 2755-VI [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2755-17>.
6. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 17 «Податок на прибуток», затверджений наказом Міністерства фінансів України № 627 від 27.06.2013 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/z0047-01>.
7. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 25 «Фінансовий звіт суб'єкта малого підприємництва» № 101 від 24.02.2001 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/z0161-00>.
8. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 15 «Дохід», затверджений наказом Міністерства фінансів України № 627 від 27.06.2013 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/z0860-99>.
9. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 16 «Витрати», затверджений наказом Міністерства фінансів № 1176 від 11.12.2006 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/z0027-00>.

10. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 9 «Запаси», затверджене Наказом Мінінфін № 1591 від 09.12.2011 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/z0751-99>.

11. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 19 «Об'єднання підприємств», затверджене Наказом Мінінфін № 627 від 27.06.2013 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z0499-99>.

12. Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Порядку подання фінансової звітності», затверджена № 419 від 17.06.2015 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/419-2000-%EF>.

13. Міжнародні стандарти контролю якості, аудиту, огляду, іншого надання впевненості та супутніх послуг [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.apu.com.ua/attachments/article/290/Audit_2015_1_all.pdf.

14. Аудит. Теория и практика. Учебник / Под ред. Н.А. Казаковой. – М.: Юрайт, 2014. – 400 с.

15. Аудит. Підручник / Колектив провідних науковців та аудиторів-практиків України (за загальною редакцією д.е.н., професора Петрик О.А.) – К.: КНЕУ, 2015. – 504 с.

16. Аудит. Краткий курс. Учебное пособие / Под ред. Рогуленко Т.М. – М.: Окей-книга, 2014. – 126 с.

17. Атамас П.Й. Бухгалтерський облік у галузях економіки. Навч. посібник. – 2-ге вид. / За ред. П.Й. Атамас. – К.: Центр учбової літератури, 2010. – 392 с.

18. Бутинець Ф. Ф. Бухгалтерський фінансовий облік. Навч. посібник. – 8-ме вид., доп. і перероб. / Під заг. ред. Ф. Ф. Бутинця. – Житомир: ПП Рута, 2011 – 912 с.

19. Бухгалтерский управленческий учет: Учебник / Під заг. ред. В.Б. Ивашкевича. - 3-е изд., перераб. и доп. – М.: Магистр, 2015. – 448 с.

20. Захаров И. В., Калачева О. Н. Бухгалтерский учет и анализ. Навч. Посібник. – М.: Юрайт, 2015. – 424 с.

21. Волкова І.А. Фінансовий облік-2. Навчальний посібник. – К.: Центр учбової літератури, 2010. – 228 с.

22. Верхоглядова Н. І., Шило В. П. Бухгалтерський фінансовий облік: теорія та практика. Навчально-практичний посібник. – К.: Центр учбової літератури, 2010. – 536 с.
23. Виноградова М. О. Аудит. Навч. посібник / За ред. М. О. Виноградова. – К.: ЦУЛ, 2014. – 500 с.
24. Економічний аналіз: (практикум) / Кармазин В. А., Савицька О. М. – К.: КНЕУ, 2011. – 255 с.
25. Жолнер І. В. Фінансовий облік за міжнародними та національними стандартами : навчальний посібник. – К.: Центр учбової літератури, 2012. – 364 с.
26. Коваленко Г. Облік товарів на складах / Г. Коваленко // Бухгалтерія. – 2011. – № 9. – С. 57-61.
27. Кулаковська Л.П. Організація і методика аудиту: Навч. Посібник – К.: Каравела, 2012. - 568с.
28. Лишиленко О.В. Бухгалтерський облік. Підручник. – 3-е вид. – К.: Центр учбової літ., 2011. – 670 с.
29. Лень В. С. Фінансовий облік: Навчальний посібник. – К.: Академія, 2011. – 608 с.
30. Матвійчук М. З. Облік запасів: управлінський аспект оптимізації / М. З. Матвійчук // Інноваційна економіка. – 2013. – № 9. – С. 180-185.
31. Орлова В.К. Фінансовий облік: Навчальний посібник. – К.: ЦУЛ, 2010. – 510 с.
32. Павлюк І. А. Аналіз бухгалтерського учёта торгової наценки в підприємствах торгівлі / І. А. Павлюк // Бухгалтерський учёт и аудит. – 2011. – № 12. – С. 15-25.
33. Принада І. В. Сучасні проблеми обліку виробничих запасів на підприємстві / І. В. Принада, О. Д. Назарчук // Наука й економіка. – 2014. – № 3. – С. 64-67.
34. Серпенінова Ю. С. Бухгалтерський облік: загальна теорія : Навч. посібник / За заг. ред. Ю. С. Серпенінової. – К.: Університетська книга, 2015. – 336 с.

35. Ткаченко Н. М. Бухгалтерський фінансовий облік, оподаткування і звітність: Підручник / Н. М. Ткаченко. – 5-те вид., допов. і перероб. – К.: Алерта, 2011. – 976 с.
36. Тимофеева О.В. Ерофеева В.А. Бухгалтерский учет: конспект лекцій. – К.: Академія, 2009. – 192 с.
37. Фінансовий облік-2: Навч. посібник / За заг. ред. Н.М. Ткаченко. – К.: Алерта, 2014. – 456 с.
38. Чебанова Н.В., Єфіменко Т.І. Фінансовий облік: Підручник. – К.: Вид. центр «Академія», 2010. – 397 с.
39. Чумаченко М.Г. Економічний аналіз. – К.: КНЕУ, 2011. – 541 с.
40. Швець В. Г. Теорія бухгалтерського обліку : Підручник – 4-те вид., переробл. і доповн. – К.: Знання, 2015. – 572 с.
41. Шеремет Л. Д., Старовойтова Е. В. Бухгалтерский учет и анализ. – К.: Алерта, 2010. – 618 с.